

ਉਦੇਸ਼

- ਖੇਡ-ਖੇਡ ਵਿੱਚ ਅੰਤਰਾਲ ਗਿਣਤੀ ਕਰਨਾ।
- ਵਾਰ-ਵਾਰ ਜੋੜ ਨੂੰ ਗੁਣਾ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਬਦਲਣ ਦੀ ਸਮਝ ਵਿਕਸਿਤ ਕਰਨਾ।
- ਸਮੂਹਾਂ ਤੋਂ ਗੁਣਾ ਵੱਲ।
- 2, 3, 5, 10 ਦੇ ਪਹਾੜੇ ਦੀ ਸਮਝ ਵਿਕਸਿਤ ਕਰਨਾ।
- ਇੱਕ ਅੰਕੀ, ਦੋ ਅੰਕੀ ਸੰਖਿਆਵਾਂ ਦੀ ਗੁਣਾ ਇੱਕ ਅੰਕੀ, ਦੋ ਅੰਕੀ ਸੰਖਿਆਵਾਂ ਨਾਲ ਸੰਖਿਆਵਾਂ ਤੋੜ ਕੇ ਗੁਣਾ ਦੀ ਸਮਝ ਵਿਕਸਿਤ ਕਰਨਾ।
- ਤਿੰਨ ਅੰਕੀ ਸੰਖਿਆਵਾਂ ਦੀ ਇੱਕ ਅੰਕੀ ਸੰਖਿਆ ਨਾਲ ਗੁਣਾ।

ਕੀ ਤੁਹਾਨੂੰ ਯਾਦ ਹੈ?

ਖਾਲੀ ਥਾਵਾਂ ਭਰੋ :-

 $\boxed{4} + \boxed{4} + \boxed{4} + \boxed{4}$	ਵਾਰ _____
 $\boxed{} + \boxed{} + \boxed{}$	ਵਾਰ _____

ਅਵਨੀਤ ਸਿੰਘ ਕੋਲ ਤਿੰਨ ਖਿਡੌਣਾ ਕਾਰਾਂ ਹਨ । ਇੱਕ ਕਾਰ ਦੇ 4 ਪਹੀਏ ਹਨ । ਸਾਰੀਆਂ ਕਾਰਾਂ ਦੇ ਕਿੰਨੇ ਪਹੀਏ ਹੋਣਗੇ ?

$$\boxed{4} + \boxed{4} + \boxed{4} = \bigcirc$$

ਜੇਕਰ ਜਮਾਤ ਵਿੱਚ 6 ਬੱਚੇ ਹਨ ਅਤੇ ਹਰੇਕ ਬੱਚੇ ਕੋਲ 5 ਪੈਨਸਿਲਾਂ ਹਨ ਤਾਂ ਦੱਸੋ ਸਾਰੇ ਬੱਚਿਆਂ ਕੋਲ ਕਿੰਨੀਆਂ ਪੈਨਸਿਲਾਂ ਹੋਣਗੀਆਂ ?

$$\boxed{} + \boxed{} + \boxed{} + \boxed{} + \boxed{} = \bigcirc$$

ਵਾਰ-ਵਾਰ ਜੋੜਨ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਨੂੰ ਗੁਣਾ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਲਿਖੋ :-

$2 + 2 + 2 + 2 + 2$	5×2
$3 + 3 + 3$	$\text{—} \times 3$
$4 + 4 + 4 + 4$	$\text{—} \times \text{—}$
$5 + 5 + 5 + 5 + 5 + 5$	$\text{—} \times \text{—}$
$6 + 6 + 6 + 6 + 6$	$\text{—} \times \text{—}$
$7 + 7 + 7 + 7 + 7 + 7$	$\text{—} \times \text{—}$
$8 + 8 + 8 + 8$	$\text{—} \times \text{—}$
$9 + 9 + 9 + 9 + 9 + 9 + 9$	$\text{—} \times \text{—}$
$8 + 8 + 8 + 8 + 8 + 8$	$\text{—} \times \text{—}$
$7 + 7 + 7 + 7 + 7$	$\text{—} \times \text{—}$

ਗੁਣਾ ਨੂੰ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਜੋੜਨ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਲਿਖੋ :-

2×8	
3×7	
5×5	
4×6	
7×2	
9×5	

ਗਤੀਵਿਧੀ

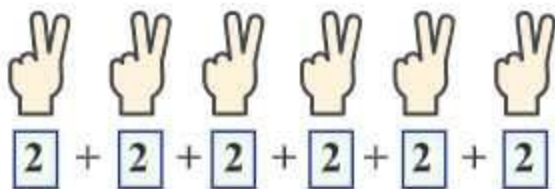

ਅਧਿਆਪਕ ਸੰਕੇਤ :

- ਵੱਖ-ਵੱਖ ਅੰਕਾਂ ਦੀ ਛਲਾਂਗ ਨਾਲ ਅੰਤਰਾਲ ਗਿਣਤੀ ਯਾਦ ਕਰਵਾਉਣਾ।

ਸਾਰੇ ਬੱਚੇ ਆਪਣੇ
ਹੱਥ ਦੀਆਂ 2-2 ਉਂਗਲਾਂ
ਅੱਗੇ ਕਰੋ।

ਇੱਕ ਹੀ ਅੰਕ ਨੂੰ ਵਾਰ-ਵਾਰ, ਜੋੜਨ ਨੂੰ ਗੁਣਾ ਦੇ
ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਦਰਸਾ ਸਕਦੇ ਹਾਂ।
ਗੁਣਾ ਦਾ ਚਿੰਨ੍ਹ '×'

ਮਤਲਬ !
ਉਹੀ ਅੰਕ ਵਾਰ ਵਾਰ
ਜੋੜਨਾ

6 ਵਾਰ 2
ਲਿਖਣ ਲਈ 6×2

$$= \boxed{6} \times \boxed{2} = \boxed{12}$$

ਆਓ ਸਿੱਖੀਏ

$$\boxed{3} + \boxed{3} + \boxed{3} + \boxed{3} = \boxed{4} \times \boxed{3} = \boxed{12}$$

$$\boxed{4} + \boxed{4} + \boxed{4} + \boxed{4} + \boxed{4} = \boxed{5} \times \boxed{4} = \boxed{20}$$

$$\boxed{5} + \boxed{5} + \boxed{5} + \boxed{5} + \boxed{5} + \boxed{5} + \boxed{5} = \boxed{7} \times \boxed{5} = \boxed{35}$$

ਅਧਿਆਪਕ ਸੰਕੇਤ :

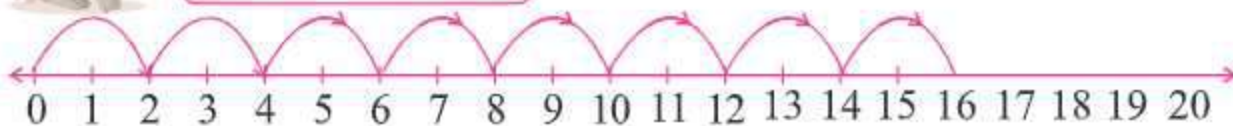
- ਹੱਥ ਦੀਆਂ 10 ਉਂਗਲਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਾਲ ਪਹਾੜਿਆਂ ਦੀ ਸਮਝ ਪੈਦਾ ਕਰਨਾ।
- ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸਥੂਲ ਵਸਤਾਂ (ਪੈਨਸਿਲਾਂ, ਪੈਨਾਂ, ਤੀਲੀਆਂ) ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਾਲ ਸਮਝ ਬਣਾਉਣਾ।

ਆਓ ਕਰੀਏ

ਅੰਤਰਾਲ ਗਿਣਡੀ

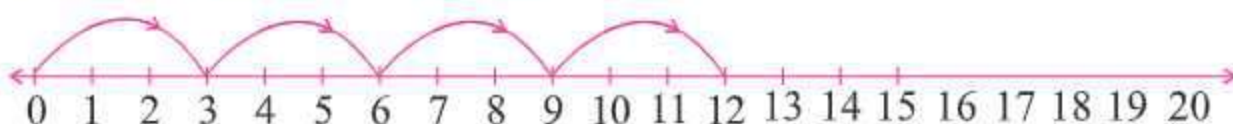
8 ਵਾਰ 2 ਦੀ ਛਲਾਂਗ

2, 4, 6, 8, 10, 12, 14, 16

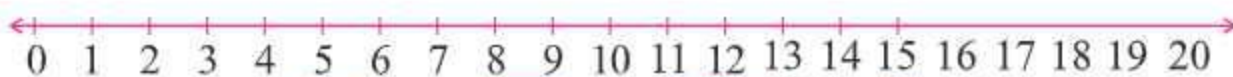
4 ਵਾਰ 3 ਦੀ ਛਲਾਂਗ

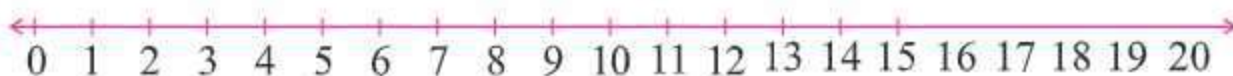
3, 6, 9, 12

5 ਵਾਰ 4 ਦੀ ਛਲਾਂਗ

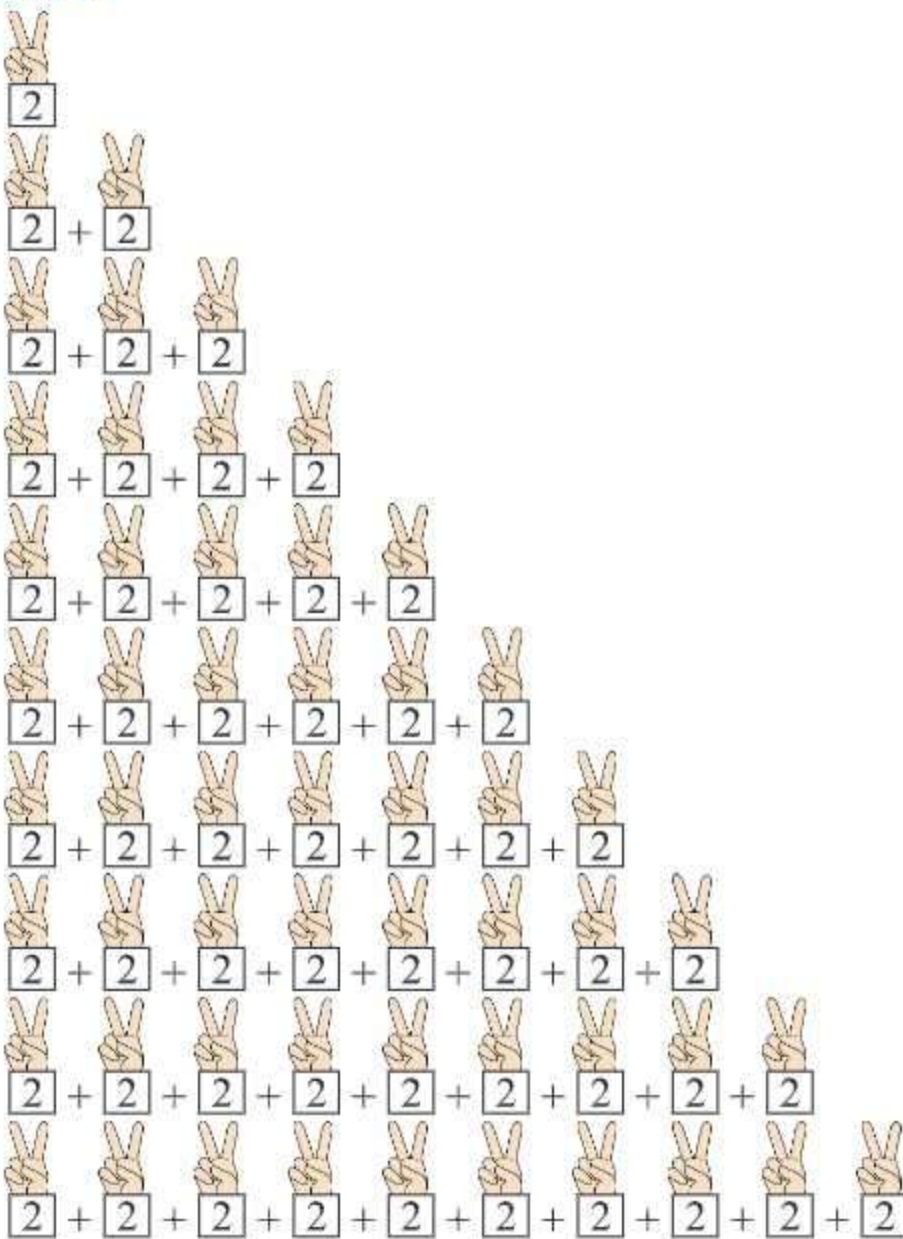

4 ਵਾਰ 5 ਦੀ ਛਲਾਂਗ

2 ਨਾਲ ਗੁਣਾ

ਅਸੀਂ ਪਹਾੜਾ ਇਸ
ਤਰ੍ਹਾਂ ਵੀ ਲਿਖ ਸਕਦੇ ਹਾਂ

$$2 \times 1 = 2$$

$$2 \times 2 = 4$$

$$2 \times 3 = 6$$

$$2 \times 4 = 8$$

$$2 \times 5 = 10$$

$$2 \times 6 = 12$$

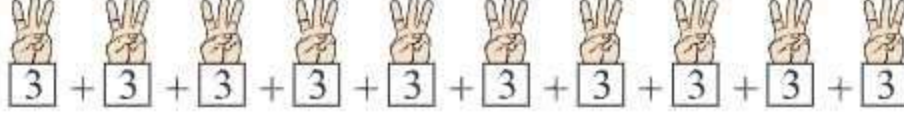
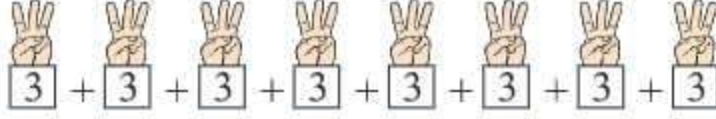
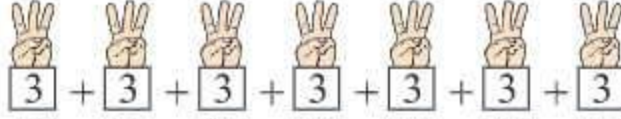
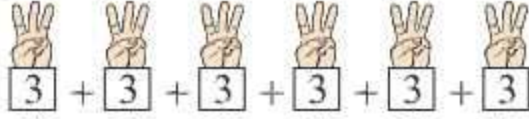
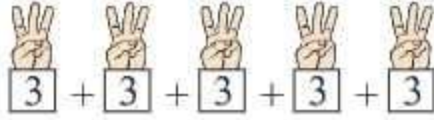
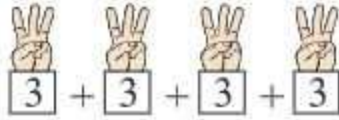
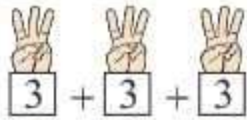
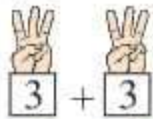
$$2 \times 7 = 14$$

$$2 \times 8 = 16$$

$$2 \times 9 = 18$$

$$2 \times 10 = 20$$

3 ਨਾਲ ਗੁਣਾ

1 ਵਾਰ 3 = $1 \times 3 = 3$

2 ਵਾਰ 3 =

3 ਵਾਰ 3 =

4 ਵਾਰ 3 =

5 ਵਾਰ 3 =

6 ਵਾਰ 3 =

7 ਵਾਰ 3 =

8 ਵਾਰ 3 =

9 ਵਾਰ 3 =

10 ਵਾਰ 3 =

3 ਦਾ ਪਹਾੜਾ ਅਸੀਂ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵੀ ਲਿਖ ਸਕਦੇ ਹਾਂ

$3 \times 1 = 3$

$3 \times 2 = 6$

$3 \times 3 = 9$

$3 \times 4 = 12$

$3 \times 5 = 15$

$3 \times 6 = 18$

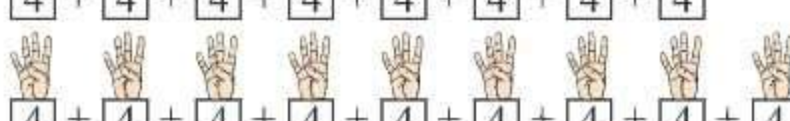
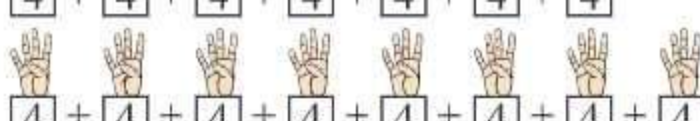
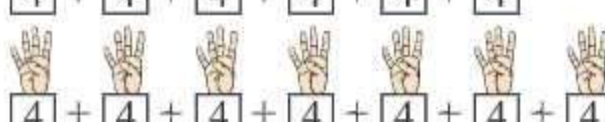
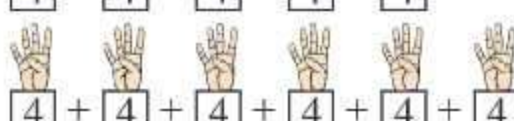
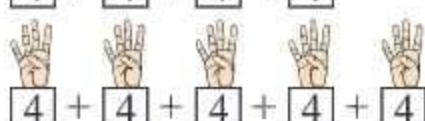
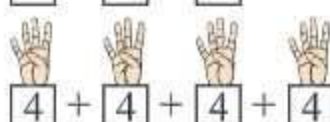
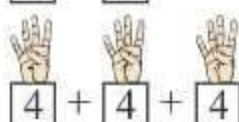
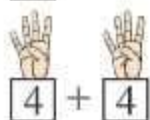
$3 \times 7 = 21$

$3 \times 8 = 24$

$3 \times 9 = 27$

$3 \times 10 = 30$

4 ਨਾਲ ਗੁਣਾ

1 ਵਾਰ 4 = $1 \times 4 = 4$

2 ਵਾਰ 4 =

3 ਵਾਰ 4 =

4 ਵਾਰ 4 =

5 ਵਾਰ 4 =

6 ਵਾਰ 4 =

7 ਵਾਰ 4 =

8 ਵਾਰ 4 =

9 ਵਾਰ 4 =

10 ਵਾਰ 4 =

4 ਦਾ ਪਹਾੜਾ ਅਸੀਂ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵੀ ਲਿਖ ਸਕਦੇ ਹਾਂ

$4 \times 1 = 4$

$4 \times 2 = 8$

$4 \times 3 = 12$

$4 \times 4 = 16$

$4 \times 5 = 20$

$4 \times 6 = 24$

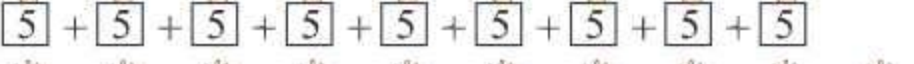
$4 \times 7 = 28$

$4 \times 8 = 32$

$4 \times 9 = 36$

$4 \times 10 = 40$

5 ਨਾਲ ਗੁਣਾ

 5	1 ਵਾਰ 5 = $1 \times 5 = 5$
 5 + 5	2 ਵਾਰ 5 =
 5 + 5 + 5	3 ਵਾਰ 5 =
 5 + 5 + 5 + 5	4 ਵਾਰ 5 =
 5 + 5 + 5 + 5 + 5	5 ਵਾਰ 5 =
 5 + 5 + 5 + 5 + 5 + 5	6 ਵਾਰ 5 =
 5 + 5 + 5 + 5 + 5 + 5 + 5	7 ਵਾਰ 5 =
 5 + 5 + 5 + 5 + 5 + 5 + 5 + 5	8 ਵਾਰ 5 =
 5 + 5 + 5 + 5 + 5 + 5 + 5 + 5 + 5	9 ਵਾਰ 5 =
 5 + 5 + 5 + 5 + 5 + 5 + 5 + 5 + 5 + 5	10 ਵਾਰ 5 =

5 ਦਾ ਪਹਾੜਾ ਅਸੀਂ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵੀ ਲਿਖ ਸਕਦੇ ਹਾਂ

$5 \times 1 = 5$

$5 \times 2 = 10$

$5 \times 3 = 15$

$5 \times 4 = 20$

$5 \times 5 = 25$

$5 \times 6 = 30$

$5 \times 7 = 35$

$5 \times 8 = 40$

$5 \times 9 = 45$

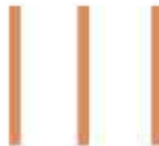
$5 \times 10 = 50$

ਪ੍ਰਯੋਗੀ ਕਿਰਿਆ

- ਉਦੇਸ਼ - ਪਹਾੜਿਆਂ ਦੀ ਸਮਝ ਵਿਕਸਿਤ ਕਰਨਾ
 ਸਮੱਗਰੀ - ਤੀਲੀਆਂ
 ਵਿਧੀ -

1. ਦੱਸੋ ਅਨੁਸਾਰ (ਤੀਲੀਆਂ) ਰੱਖੋ :-

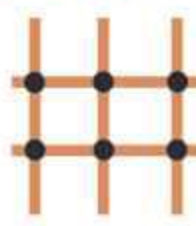
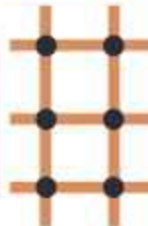
ਖੜਵੀਂ ਸਥਿਤੀ
ਵਿੱਚ ਤੀਲੀਆਂ = 2

ਖੜਵੀਂ ਸਥਿਤੀ
ਵਿੱਚ ਤੀਲੀਆਂ = 3

2. ਹੁਣ ਉਸ ਉੱਪਰ ਲੇਟਵੀਂ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ (ਤੀਲੀਆਂ) ਰੱਖੋ :-

ਲੇਟਵੀਂ ਸਥਿਤੀ
ਵਿੱਚ ਤੀਲੀਆਂ = 3

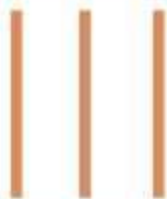

ਲੇਟਵੀਂ ਸਥਿਤੀ
ਵਿੱਚ ਤੀਲੀਆਂ = 2

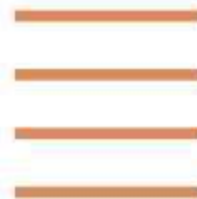
3. ਖੜਵੀਂ ਅਤੇ ਲੇਟਵੀਂ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਰੱਖੀਆਂ ਤੀਲੀਆਂ ਦੇ ਕਾਟ ਬਿੰਦੂਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਕਰੋ :-

$$2 \times 3 = 6$$

$$3 \times 2 = 6$$

ਖੜਵੀਂ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਤੀਲੀਆਂ = 3
 ਲੇਟਵੀਂ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਤੀਲੀਆਂ = 0
 ਕਾਟ ਬਿੰਦੂਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ = 0
 $3 \times 0 = 0$

ਖੜਵੀਂ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਤੀਲੀਆਂ = 0
 ਲੇਟਵੀਂ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਤੀਲੀਆਂ = 4
 ਕਾਟ ਬਿੰਦੂਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ = 0
 $0 \times 4 = 0$

ਅਧਿਆਪਕ ਸੰਕੇਤ :

- ਅੰਕ ਬਦਲ—ਬਦਲ ਕੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਸਮੂਹ ਵਿੱਚ ਤੀਲੀਆਂ ਨਾਲ ਕਿਰਿਆ ਕਰਵਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਮੌਖਿਕ ਸਵਾਲ ਪੁੱਛਣਾ।
- ਤੀਲੀਆਂ ਨਾਲ ਗੁਣਾ ਦੇ ਅਗਲੇ ਪੰਨਿਆਂ 'ਤੇ ਦਿੱਤੇ ਤਿੰਨੋਂ ਗੁਣ ਸਮਝਾਉਣਾ।

ਆਉ ਕਰੀਏ

ਚਿੱਤਰ ਦੇਖ ਕੇ ਖਾਲੀ ਥਾਂ ਭਰੋ

$$\boxed{1} \times \boxed{4} = \boxed{4}$$

$$\boxed{} \times \boxed{} = \boxed{}$$

$$\boxed{} \times \boxed{} = \boxed{}$$

$$\boxed{} \times \boxed{} = \boxed{}$$

$$\boxed{} \times \boxed{} = \boxed{}$$

$$\boxed{} \times \boxed{} = \boxed{}$$

$$\boxed{} \times \boxed{} = \boxed{}$$

$$\boxed{} \times \boxed{} = \boxed{}$$

$$\boxed{} \times \boxed{} = \boxed{}$$

ਪਹਾੜੇ

$$2 \times 1 = 2$$

$$2 \times 2 = 4$$

$$2 \times 3 = 6$$

$$2 \times 4 = 8$$

$$2 \times 5 = 10$$

$$2 \times 6 = 12$$

$$2 \times 7 = 14$$

$$2 \times 8 = 16$$

$$2 \times 9 = 18$$

$$2 \times 10 = 20$$

$$5 \times 1 = 5$$

$$5 \times 2 = 10$$

$$5 \times 3 = 15$$

$$5 \times 4 = 20$$

$$5 \times 5 = 25$$

$$5 \times 6 = 30$$

$$5 \times 7 = 35$$

$$5 \times 8 = 40$$

$$5 \times 9 = 45$$

$$5 \times 10 = 50$$

$$4 \times 1 = 4$$

$$4 \times 2 = 8$$

$$4 \times 3 = 12$$

$$4 \times 4 = 16$$

$$4 \times 5 = 20$$

$$4 \times 6 = 24$$

$$4 \times 7 = 28$$

$$4 \times 8 = 32$$

$$4 \times 9 = 36$$

$$4 \times 10 = 40$$

$$3 \times 1 = 3$$

$$3 \times 2 = 6$$

$$3 \times 3 = 9$$

$$3 \times 4 = 12$$

$$3 \times 5 = 15$$

$$3 \times 6 = 18$$

$$3 \times 7 = 21$$

$$3 \times 8 = 24$$

$$3 \times 9 = 27$$

$$3 \times 10 = 30$$

$$10 \times 1 = 10$$

$$10 \times 2 = 20$$

$$10 \times 3 = 30$$

$$10 \times 4 = 40$$

$$10 \times 5 = 50$$

$$10 \times 6 = 60$$

$$10 \times 7 = 70$$

$$10 \times 8 = 80$$

$$10 \times 9 = 90$$

$$10 \times 10 = 100$$

ਵਾਹ! ਮੈਨੂੰ ਪਹਾੜੇ ਯਾਦ ਹੋ ਗਏ

ਆਓ ਕਰੀਏ

ਪਹਾੜੇ ਲਿਖੋ

$$2 \times 1 = 2$$

$$3 \times 1 = 3$$

$$4 \times 1 = 4$$

$$5 \times 1 = 5$$

$$3 \times 1 = 3$$

$$4 \times 1 = 4$$

$$5 \times 1 = 5$$

$$10 \times 1 = 10$$

ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿੱਚ

ਇੱਕ ਬਿੱਲੀ ਦੀਆਂ 2 ਅੱਖਾਂ ਹਨ। 4 ਬਿੱਲੀਆਂ ਦੀਆਂ ਕਿੰਨੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਹਨ ?

$$4 \times 2 = 8$$

ਇੱਕ ਖਰਗੋਸ਼ ਦੇ 2 ਕੰਨ ਹਨ। 5 ਖਰਗੋਸ਼ਾਂ ਦੇ ਕੰਨ ਦੱਸੋ।

$$\square \times \square = \square$$

ਇੱਕ ਮੇਜ਼ ਦੀਆਂ 4 ਲੱਤਾਂ ਹਨ। 3 ਮੇਜ਼ਾਂ ਦੀਆਂ ਕਿੰਨੀਆਂ ਲੱਤਾਂ ਹਨ ?

$$\square \times \square = \square$$

ਇੱਕ ਫੁੱਲ ਦੀਆਂ 3 ਪੱਤੀਆਂ ਹਨ। 8 ਫੁੱਲਾਂ ਦੀਆਂ ਪੱਤੀਆਂ ਦੱਸੋ।

$$\square \times \square = \square$$

ਇੱਕ ਜੀਪ ਦੇ 4 ਟਾਇਰ ਹਨ। 5 ਜੀਪਾਂ ਦੇ ਕਿੰਨੇ ਟਾਇਰ ਹੋਣਗੇ ?

$$\square \times \square = \square$$

ਇੱਕ ਮਾਲਾ ਵਿੱਚ 10 ਮੋਤੀ ਹਨ। 8 ਮਾਲਾ ਵਿੱਚ ਕਿੰਨੇ ਮੋਤੀ ਹੋਣਗੇ ?

$$\square \times \square = \square$$

ਇੱਕ ਹੱਥ ਦੀਆਂ 5 ਉਂਗਲਾਂ
ਹਨ। ਦੋ ਹੱਥਾਂ ਦੀਆਂ
ਉਂਗਲਾਂ ਦੱਸੋ।

$$\square \times \square = \square$$

ਇੱਕ ਕੁਰਸੀ ਦੀਆਂ 4 ਲੱਤਾਂ
ਹਨ। 5 ਕੁਰਸੀਆਂ ਦੀਆਂ
ਲੱਤਾਂ ਦੱਸੋ।

$$\square \times \square = \square$$

ਇੱਕ ਬਿੱਲੀ ਦੀਆਂ 4 ਲੱਤਾਂ
ਹਨ। 10 ਬਿੱਲੀਆਂ ਦੀਆਂ
ਲੱਤਾਂ ਦੱਸੋ।

$$\square \times \square = \square$$

ਇੱਕ ਗੁਬਾਰਾ 5 ਰੁਪਏ ਦਾ
ਹੈ। 4 ਗੁਬਾਰਿਆਂ ਦਾ ਮੁੱਲ ਦੱਸੋ।

$$\square \times \square = \square$$

ਇੱਕ ਟਾਫੀ 2 ਰੁਪਏ ਦੀ ਹੈ।
4 ਟਾਫੀਆਂ ਦਾ ਮੁੱਲ ਦੱਸੋ।

$$\square \times \square = \square$$

ਕ੍ਰਮ ਬਦਲ ਕੇ ਗੁਣਾ :-

$$2 \times 5 = 10$$

$$2 \times 5 = 5 \times 2$$

$$5 \times 2 = 10$$

ਕ੍ਰਮ ਬਦਲ ਕੇ ਗੁਣਾ ਕਰਨ ਤੇ ਵੀ ਉਹੀ ਜਵਾਬ ਆਉਂਦਾ ਹੈ।

ਇੱਕ ਨਾਲ ਗੁਣਾ :-

$$1 \times 5 = 5$$

$$7 \times 1 = 7$$

ਸੰਖਿਆ ਨੂੰ 1 ਨਾਲ ਗੁਣਾ ਕਰਨ ਤੇ ਉਹੀ ਸੰਖਿਆ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ।

$$\text{ਸੰਖਿਆ} \times 1 = \text{ਸੰਖਿਆ}$$

$$\begin{array}{l} 1 \times 1 = 1 \\ 2 \times 1 = 2 \\ 3 \times 1 = 3 \\ 4 \times 1 = 4 \\ 5 \times 1 = 5 \end{array}$$

$$\begin{array}{l} 6 \times 1 = 6 \\ 7 \times 1 = 7 \\ 8 \times 1 = 8 \\ 9 \times 1 = 9 \\ 10 \times 1 = 10 \end{array}$$

ਸਿਫਰ (0) ਨਾਲ ਗੁਣਾ :-

$$3 \times 0 = 0$$

$$5 \times 0 = 0$$

$$\text{ਸੰਖਿਆ} \times 0 = 0$$

ਸੰਖਿਆ ਨੂੰ '0' ਨਾਲ ਗੁਣਾ ਕਰਨ 'ਤੇ ਹਰ ਵਾਰ '0' ਆਉਂਦੀ ਹੈ।

$$\begin{array}{l} 1 \times 0 = 0 \\ 2 \times 0 = 0 \\ 3 \times 0 = 0 \\ 4 \times 0 = 0 \\ 5 \times 0 = 0 \end{array}$$

$$\begin{array}{l} 6 \times 0 = 0 \\ 7 \times 0 = 0 \\ 8 \times 0 = 0 \\ 9 \times 0 = 0 \\ 10 \times 0 = 0 \end{array}$$

- ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਕਿਸੇ ਸੰਖਿਆ ਦਾ ਪਹਾੜਾ ਪੜ੍ਹਦੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਆਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਸੰਖਿਆਵਾਂ ਪਹਾੜੇ ਵਾਲੀ ਸੰਖਿਆ ਦੇ ਗੁਣਜ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ ਜਿਵੇਂ ਕਿ 2, 4, 6, 8, 10 ਸੰਖਿਆ 2 ਦੇ ਗੁਣਜ ਹਨ।
- 2 ਦੇ ਗੁਣਜ ਦੇ ਅੰਤ ਵਿੱਚ 0, 2, 4, 6, 8 ਆਉਂਦਾ ਹੈ।
- 5 ਦੇ ਗੁਣਜ ਦੇ ਅੰਤ ਵਿੱਚ 5 ਜਾਂ 0 ਆਉਂਦਾ ਹੈ।

ਆਓ ਕਰੀਏ

1. ਖਾਲੀ ਥਾਵਾਂ ਭਰੋ :-

$$4 \times 2 = \square \times 4$$

$$9 \times 3 = \square \times 9$$

$$7 \times \square = 4 \times 7$$

$$9 \times 7 = \square \times \square$$

$$5 \times 9 = \square \times \square$$

$$5 \times 7 = \square \times \square$$

$$\square \times 5 = \square \times 4$$

$$\square \times 2 = \square \times 9$$

$$6 \times \square = 8 \times \square$$

2. ਖਾਲੀ ਥਾਵਾਂ ਭਰੋ :-

$$5 \times 1 = \square$$

$$7 \times 1 = \square$$

$$4 \times 1 = \square$$

$$3 \times 1 = \square$$

$$8 \times 1 = \square$$

$$9 \times 1 = \square$$

$$3 \times 0 = \square$$

$$7 \times 0 = \square$$

$$5 \times 0 = \square$$

$$0 \times 2 = \square$$

$$0 \times 3 = \square$$

$$0 \times 8 = \square$$

$$4 \times 0 = \square$$

$$9 \times 0 = \square$$

$$6 \times 0 = \square$$

$$0 \times 4 = \square$$

$$0 \times 6 = \square$$

$$0 \times 9 = \square$$

3. 2 ਦੇ ਗੁਣਜ 'ਤੇ ਠੀਕ (✓) ਦਾ ਨਿਸ਼ਾਨ ਲਗਾਓ :-

14

☐

13

☐

18

☐

16

☐

20

☐

17

☐

4. 5 ਦੇ ਗੁਣਜ 'ਤੇ ਠੀਕ (✓) ਦਾ ਨਿਸ਼ਾਨ ਲਗਾਓ :-

12

☐

15

☐

10

☐

18

☐

20

☐

30

☐

5. ਖਾਲੀ ਥਾਵਾਂ ਭਰੋ :-

$4 \times 2 =$	$5 \times 2 =$	$2 \times 5 =$
$4 \times 4 =$	$9 \times 3 =$	$9 \times 4 =$
$8 \times 3 =$	$4 \times 10 =$	$7 \times 10 =$
$5 \times 5 =$	$3 \times 3 =$	$2 \times 2 =$
$7 \times 2 =$	$7 \times 4 =$	$7 \times 5 =$
$8 \times 2 =$	$8 \times 3 =$	$2 \times 10 =$

6. ਇੱਕ ਅੰਕੀ ਸੰਖਿਆ ਨੂੰ ਇੱਕ ਅੰਕੀ ਸੰਖਿਆ ਨਾਲ ਗੁਣਾ ਕਰੋ :-

$\begin{array}{r} 4 \times 2 = \\ 4 \\ \times 2 \\ \hline \end{array}$	$\begin{array}{r} 5 \times 3 = \\ 5 \\ \times 3 \\ \hline \end{array}$	$\begin{array}{r} 9 \times 3 = \\ 9 \\ \times 3 \\ \hline \end{array}$	$\begin{array}{r} 7 \times 5 = \\ 7 \\ \times 5 \\ \hline \end{array}$
$6 \times 2 =$	$5 \times 3 =$	$7 \times 5 =$	$7 \times 4 =$
$7 \times 2 =$	$6 \times 4 =$	$4 \times 5 =$	$3 \times 10 =$
$9 \times 2 =$	$8 \times 3 =$	$9 \times 5 =$	$8 \times 10 =$

ਰਮਨ ਕੋਲ ਦੋ ਬਦਾਮ ਸੀ ਅਤੇ ਅਮਨ ਕੋਲ ਵੀ ਦੋ ਬਦਾਮ ਸੀ। ਦੋਵਾਂ ਕੋਲ ਕਿੰਨੇ ਬਦਾਮ ਸਨ ?

$$2 + 2 = 4$$

ਪਰ 2×2 ਵੀ 4 ਹੁੰਦਾ ਹੈ

ਦੁੱਗਣਾ ਮਤਲਬ ਦੋ ਗੁਣਾ

$$3 + 3 = 6 \text{ ਜਾਂ } 2 \times 3 = 6$$

ਆਓ ਕਰੀਏ

ਖਾਲੀ ਥਾਂ ਭਰੋ :-

- (a) 2 ਦਾ ਦੁੱਗਣਾ -----
 (c) 4 ਦਾ ਦੁੱਗਣਾ -----
 (e) 6 ਦਾ ਦੁੱਗਣਾ -----
 (g) 8 ਦਾ ਦੁੱਗਣਾ -----

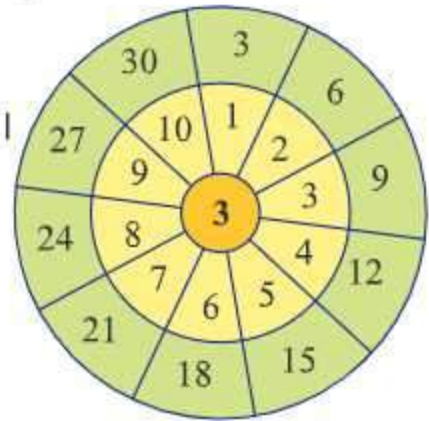
- (b) 3 ਦਾ ਦੁੱਗਣਾ -----
 (d) 5 ਦਾ ਦੁੱਗਣਾ -----
 (f) 7 ਦਾ ਦੁੱਗਣਾ -----
 (h) 9 ਦਾ ਦੁੱਗਣਾ -----

$\times$	2	3	4	5
2				
3				
4				
5				

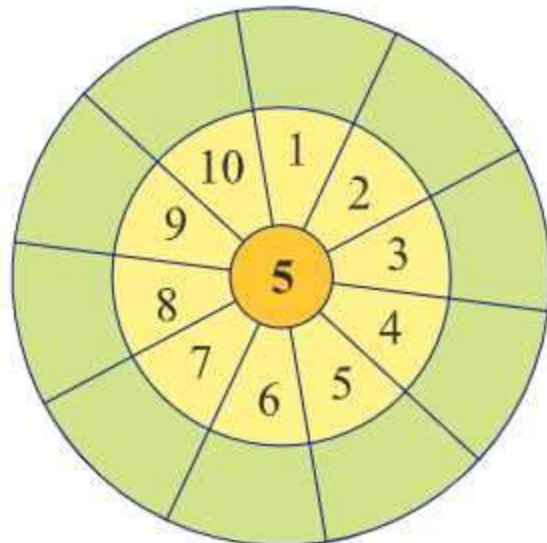
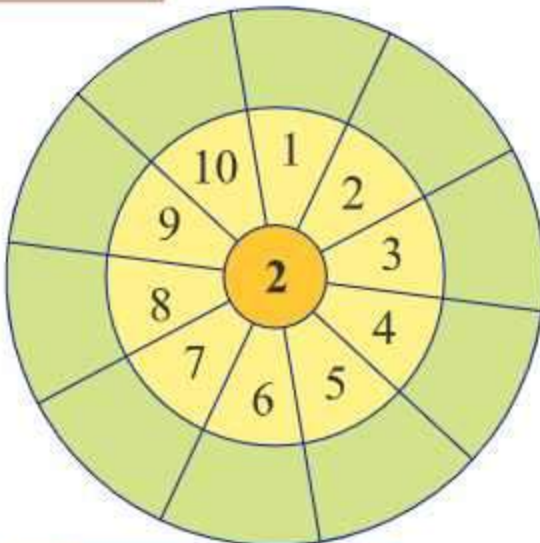
ਪ੍ਰਯੋਗੀ ਕਿਰਿਆ

- ਉਦੇਸ਼** - ਪਹਾੜੇ ਲਿਖਣਾ
ਸਮੱਗਰੀ - ਪੇਪਰ ਪਲੇਟ ਅਤੇ ਰੰਗ
ਵਿਧੀ -

1. ਦਿਖਾਏ ਅਨੁਸਾਰ ਪੇਪਰ ਉੱਤੇ ਲਾਈਨਾਂ ਲਗਾਓ।
2. ਵਿਚਕਾਰਲੇ ਚੱਕਰ 'ਤੇ (ਉਹ ਪਹਾੜਾ ਲਿਖਵਾਉ ਜਿਹੜਾ ਉਸ ਬੱਚੇ ਨੇ ਕਰਨਾ ਹੈ) 2 ਤੋਂ 5 ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਇੱਕ ਅੰਕ ਲਿਖੋ।
3. ਹੁਣ ਉਸਦੇ ਬਾਹਰ ਚੱਕਰ 'ਤੇ 1 ਤੋਂ 10 ਤੱਕ ਗਿਣਤੀ ਲਿਖੋ।
4. ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਗੁਣਾ ਕਰਨ 'ਤੇ ਪਹਾੜਾ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਨੂੰ ਕਰੋ।

ਆਓ ਕਰੀਏ

ਅਧਿਆਪਕ ਸੰਕੇਤ :

- ਵੱਖ-ਵੱਖ ਪਹਾੜੇ ਬਣਵਾਉ।
- ਰੰਗਾਂ ਨਾਲ ਸਜਾਉਣ ਨੂੰ ਕਹੋ ਅਤੇ ਜਮਾਤ ਵਿੱਚ ਰੱਖੋ।

ਆਓ ਦਸ-ਦਸ ਦੇ ਨੋਟ ਗਿਣੀਏ :-

	$= 1 \times 10$	$= 10$
	$= 2 \times 10$	$= \underline{\hspace{2cm}}$
	$= 4 \times 10$	$= \underline{\hspace{2cm}}$
	$= \underline{\hspace{2cm}}$	$= \underline{\hspace{2cm}}$
	$= \underline{\hspace{2cm}}$	$= \underline{\hspace{2cm}}$

10 ਦੇ ਗੁਣਜ 'ਤੇ ਠੀਕ (✓) ਦਾ ਨਿਸ਼ਾਨ ਲਗਾਓ :-

18 ☐	20 ☒	30 ☒	70 ☒	37 ☐	40 ☒
35 ☐	40 ☐	50 ☐	86 ☐	90 ☐	60 ☐
42 ☐	23 ☐	50 ☐	96 ☐	70 ☐	88 ☐

10 ਦੇ ਗੁਣਜ ਦੇ ਅੰਤ 'ਤੇ 0 ਹੁੰਦੀ ਹੈ ।

ਦੋ ਅੰਕੀ ਸੰਖਿਆ ਨੂੰ ਇੱਕ ਅੰਕੀ ਸੰਖਿਆ ਨਾਲ ਗੁਣਾ ਕਰਨਾ

1. ਸੰਖਿਆ (20×2) ਨੂੰ ਉਸਦੇ ਸਥਾਨ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਲਿਖੋ ।

$$\begin{array}{r} \text{ਦ. ਇ.} \\ 20 \\ \times 2 \\ \hline \end{array}$$

2. 2 ਨੂੰ 0 (ਇਕਾਈ ਦੇ ਅੰਕ) ਨਾਲ ਗੁਣਾ ਕਰੋ ।

$$2 \times 0 = '0' \text{ ਇਕਾਈ ਦੀ ਥਾਂ 'ਤੇ ਲਿਖੋ ।}$$

$$\begin{array}{r} \text{ਦ. ਇ.} \\ 20 \\ \times 2 \\ \hline \end{array}$$

3. 2 ਨੂੰ 2 (ਦਹਾਈ ਦੇ ਅੰਕ) ਨਾਲ ਗੁਣਾ ਕਰੋ ।

$$2 \times 2 = '4' \text{ ਦਹਾਈ ਦੀ ਥਾਂ 'ਤੇ ਲਿਖੋ ।}$$

$$\begin{array}{r} \text{ਦ. ਇ.} \\ 20 \\ \times 2 \\ \hline 40 \end{array}$$

ਆਓ ਕਰੀਏ

$$\begin{array}{r} \text{ਦ. ਇ.} \\ 10 \\ \times 2 \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} \text{ਦ. ਇ.} \\ 40 \\ \times 3 \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} \text{ਦ. ਇ.} \\ 50 \\ \times 2 \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} \text{ਦ. ਇ.} \\ 20 \\ \times 3 \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} \text{ਦ. ਇ.} \\ 10 \\ \times 5 \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} \text{ਦ. ਇ.} \\ 20 \\ \times 3 \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} \text{ਦ. ਇ.} \\ 30 \\ \times 4 \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} \text{ਦ. ਇ.} \\ 60 \\ \times 5 \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} \text{ਦ. ਇ.} \\ 20 \\ \times 4 \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} \text{ਦ. ਇ.} \\ 40 \\ \times 5 \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} \text{ਦ. ਇ.} \\ 80 \\ \times 4 \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} \text{ਦ. ਇ.} \\ 70 \\ \times 2 \\ \hline \end{array}$$

ਵੱਡੀਆਂ ਸੰਖਿਆ ਦੀ ਗੁਣਾ

1 ਮਾਲਾ ਵਿੱਚ 23 ਮੋਤੀ ਹਨ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ
5 ਮਾਲਾ ਵਿੱਚ ਕਿੰਨੇ ਮੋਤੀ ਹੋਣਗੇ ?

ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰੀਏ ?

ਪਹਿਲਾਂ 23 ਨੂੰ ਤੋੜੋ $20 + 3$

×	20	3
5		

$5 \times 20 = 100$ ਅਤੇ $5 \times 3 = 15$

×	20	3
5	100	15

100 ਅਤੇ 15 ਨੂੰ ਜੋੜ ਦਿਓ

×	20	3
5	100	15

= 115

ਇਹ ਤਾਂ ਬੜਾ ਸੌਖਾ ਹੈ।

ਅਧਿਆਪਕ ਸੰਕੇਤ :

- ਸੰਖਿਆਵਾਂ ਨੂੰ ਤੋੜ ਕੇ, ਸੰਖਿਆ ਦੀ ਗੁਣਾ ਨੂੰ ਕਿਰਿਆਵਾਂ ਨਾਲ ਕਰਕੇ ਗੁਣਾ ਦੀ ਧਾਰਨਾ ਵਿਕਸਿਤ ਕਰਨਾ।
- ਪ੍ਰਚਲਿਤ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਗੁਣਾ, ਸਮਝ ਵਿੱਚ ਰੁਕਾਵਟ ਪਾਉਂਦਾ ਹੈ।
- ਮਨ ਹੀ ਮਨ ਗੁਣਾ ਕਰਨ ਨੂੰ ਕਹਿਣਾ, ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਪੁੱਛਣਾ ਫਿਰ ਸਵਾਲ ਕਰਨਾ।

ਇੱਕ ਕਿਆਰੀ ਵਿੱਚ ਫੁੱਲਾਂ ਦੇ 32 ਪੌਦੇ ਲੱਗੇ ਹਨ । ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ 3 ਕਿਆਰੀਆਂ ਵਿੱਚ ਕਿੰਨੇ ਫੁੱਲਾਂ ਦੇ ਪੌਦੇ ਹਨ ?

ਕਿਆਰੀਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ = 3
 1 ਕਿਆਰੀ ਵਿੱਚ ਫੁੱਲਾਂ ਦੇ ਪੌਦੇ = 32
 ਕੁੱਲ ਫੁੱਲਾਂ ਦੇ ਪੌਦੇ =

ਅੰਦਾਜ਼ਾ

32×3 ਦਾ ਮਤਲਬ
 30×3
 ਜੋ ਕਿ 100 ਤੋਂ ਘੱਟ ਹੈ।

×	30	2		×	30	2		×	30	2	
3			→	3		6	→	3	90	6	= 96

ਆਓ ਕਰੀਏ

1. ਇੱਕ ਆਈਸਕ੍ਰੀਮ 55 ਰੁਪਏ ਦੀ ਹੈ । ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ 5 ਆਈਸਕ੍ਰੀਮਾਂ ਦਾ ਮੁੱਲ

×	50	5
5		

ਅੰਦਾਜ਼ਾ =

$$55 \times 5 =$$

2. ਇੱਕ ਚਾਕ ਦੇ ਡੱਬੇ ਵਿੱਚ 43 ਚਾਕ ਹਨ । 3 ਡੱਬਿਆਂ ਵਿੱਚ ਕਿੰਨੇ ਚਾਕ ਹੋਣਗੇ ?

×	40	3
3		

ਅੰਦਾਜ਼ਾ =

$$43 \times 3 =$$

ਕਾਲਮ ਵਿਧੀ ਨਾਲ ਗੁਣਾ :-

$$12 \times 2$$

$$2 \text{ ਇਕਾਈਆਂ} \times 2 = 4 \text{ ਇਕਾਈਆਂ} \longrightarrow$$

$$1 \text{ ਦਹਾਈ} \times 2 = 2 \text{ ਦਹਾਈਆਂ} \longrightarrow$$

ਦਹਾਈ	ਇਕਾਈ
	4
2	0
2	4

$$\begin{array}{r} 12 \\ \times 2 \\ \hline 4 \leftarrow 2 \times 2 \\ 20 \leftarrow 10 \times 2 \\ \hline 24 \end{array}$$

$$28 \times 3$$

$$8 \text{ ਇਕਾਈਆਂ} \times 3 = 24 \text{ ਇਕਾਈਆਂ} \longrightarrow$$

$$= 2 \text{ ਦਹਾਈਆਂ} + 4 \text{ ਇਕਾਈਆਂ}$$

$$2 \text{ ਦਹਾਈਆਂ} \times 3 = 6 \text{ ਦਹਾਈਆਂ} \longrightarrow$$

ਦਹਾਈ	ਇਕਾਈ
2	4
6	0
8	4

$$\begin{array}{r} 28 \\ \times 3 \\ \hline 24 \leftarrow 8 \times 3 \\ 60 \leftarrow 20 \times 3 \\ \hline 84 \end{array}$$

ਆਓ ਕਰੀਏ

$$86$$

$$\times 5$$

$$\leftarrow 6 \times 5$$

$$\leftarrow 80 \times 5$$

$$62$$

$$\times 2$$

$$\leftarrow 2 \times 2$$

$$\leftarrow 60 \times 2$$

$$78$$

$$\times 3$$

$$\leftarrow 8 \times 3$$

$$\leftarrow 70 \times 3$$

ਦੋ ਅੰਕੀ ਸੰਖਿਆ ਨੂੰ ਦੋ ਅੰਕੀ ਸੰਖਿਆ ਨਾਲ ਗੁਣਾ

	10 ਰੁਪਏ ਦੇ 10 ਕਰੰਸੀ ਨੋਟ ਹੋਣ ਤਾਂ ਕਿੰਨੇ ਰੁਪਏ ਹੋਣਗੇ ?	$10 \times 10 = 100$
	10 ਰੁਪਏ ਦੇ 15 ਕਰੰਸੀ ਨੋਟ ਹੋਣ ਤਾਂ ਕਿੰਨੇ ਰੁਪਏ ਹੋਣਗੇ ?	$15 \times 10 = 150$
	10 ਰੁਪਏ ਦੇ 20 ਕਰੰਸੀ ਨੋਟ ਹੋਣ ਤਾਂ ਕਿੰਨੇ ਰੁਪਏ ਹੋਣਗੇ ?	$20 \times 10 = 200$

ਆਓ ਕਰੀਏ

$$20 \times 10 =$$

$$30 \times 10 =$$

$$40 \times 10 =$$

$$60 \times 10 =$$

$$70 \times 10 =$$

$$90 \times 10 =$$

ਦੋ ਅੰਕੀ ਸੰਖਿਆ ਨੂੰ ਦੋ ਅੰਕੀ ਸੰਖਿਆ ਨਾਲ ਗੁਣਾ

ਇੱਕ ਪੈਕਟ ਵਿੱਚ 25 ਬਿਸਕੁਟ ਹਨ। 13 ਪੈਕਟਾਂ ਵਿੱਚ ਕਿੰਨੇ ਬਿਸਕੁਟ ਹੋਣਗੇ ?

ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰੀਏ ?

ਪਹਿਲਾਂ 25 ਅਤੇ 13 ਨੂੰ ਤੋੜੋ

$$25 = 20 + 5$$

$$13 = 10 + 3$$

×	20	5
10		
3		

$$10 \times 20 = 200 \text{ ਤੇ } 10 \times 5 = 50$$

$$3 \times 20 = 60 \text{ ਤੇ } 3 \times 5 = 15$$

×	20	5
10	200	50
3		

×	20	5
10	200	50
3	60	15

$$200 + 50 + 60 + 15 \text{ ਦਾ ਜੋੜ ਕਰੋ}$$

×	20	5
10	200	50
3	60	15

$$= 325$$

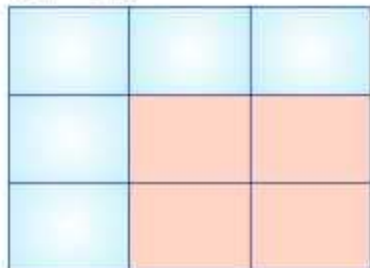
ਇਹ ਤਾਂ ਬੜਾ ਸੌਖਾ ਹੈ ।

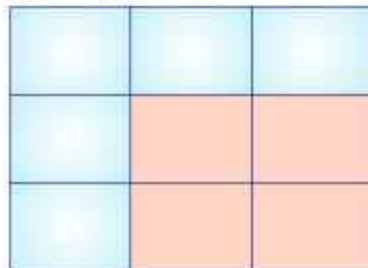
ਆਉ ਕਰੀਏ

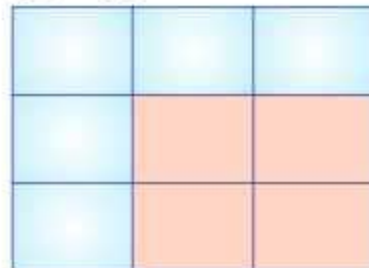
$32 \times 21 =$

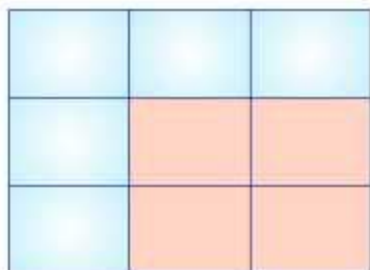
$22 \times 32 =$

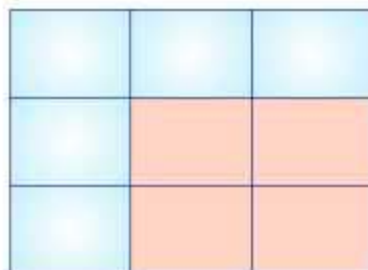
$32 \times 33 =$

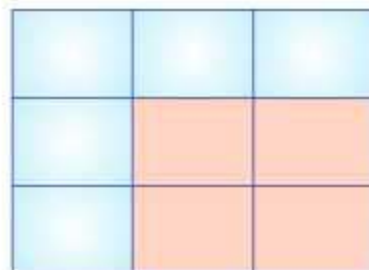
$12 \times 52 =$

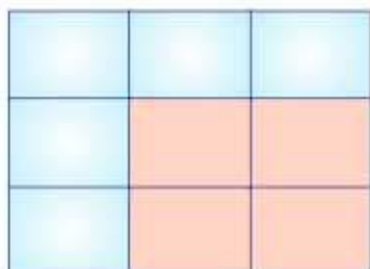
$23 \times 12 =$

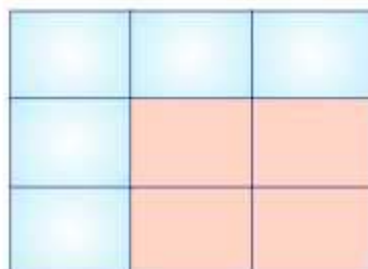
$42 \times 25 =$

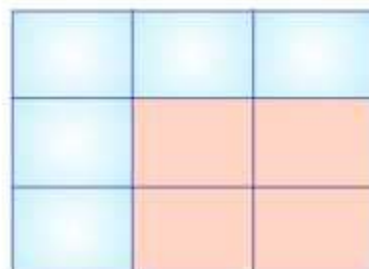
$15 \times 42 =$

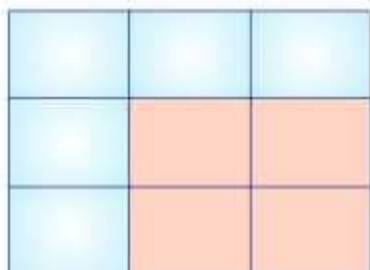
$33 \times 32 =$

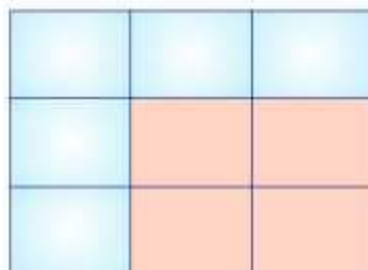
$25 \times 31 =$

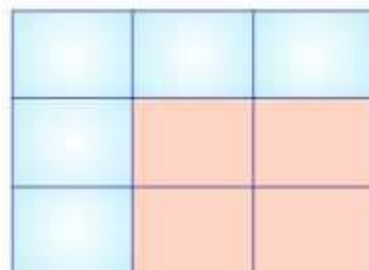
$55 \times 12 =$

$52 \times 32 =$

$35 \times 23 =$

ਡਿੱਠ ਅੰਕੀ ਸੰਖਿਆਵਾਂ ਦੀ ਗੁਣਾ

	100 ਰੁ: ਦੇ 1 ਕਰੰਸੀ ਨੋਟ $1 \times 100 = 100$
	100 ਰੁ: ਦੇ 2 ਕਰੰਸੀ ਨੋਟ ਹੋਣ ਤਾਂ ਕਿੰਨੇ ਰੁਪਏ ਹੋਣਗੇ $2 \times 100 = 200$

ਆਓ ਕਰੀਏ

$2 \times 100 =$		$3 \times 100 =$		$8 \times 100 =$	
$5 \times 100 =$		$2 \times 200 =$		$2 \times 300 =$	
$7 \times 100 =$		$3 \times 200 =$		$3 \times 300 =$	
$9 \times 100 =$		$5 \times 200 =$		$2 \times 400 =$	

ਤਿੰਨ ਅੰਕੀ ਸੰਖਿਆ ਨੂੰ ਇੱਕ ਅੰਕੀ ਸੰਖਿਆ ਨਾਲ ਗੁਣਾ

ਪਹਿਲਾਂ ਦੱਸੇ ਸਵਾਲ ਅਨੁਸਾਰ ਤਿੰਨ ਅੰਕੀ ਸੰਖਿਆ ਨੂੰ ਵੀ ਅਸੀਂ ਤੋੜ ਕੇ ਗੁਣਾ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ :

ਜਿਵੇਂ ਕਿ 121×4

$$121 = 100 + 20 + 1$$

$\times$	100	20	1
4	400	80	4

$$= 400$$

$$80$$

$$+ 4$$

$$484$$

$$121 \times 4 = 484$$

ਆਓ ਕਰੀਏ

$$114 \times 2$$

$\times$	100	10	4
2			

=

$$221 \times 3$$

$\times$			

=

$$122 \times 3$$

$\times$			

=

$$212 \times 4$$

$\times$			

=

$$214 \times 2$$

$\times$			

=

$$133 \times 3$$

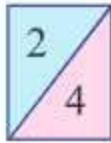
$\times$			

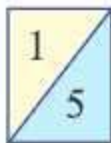
=

ਗੁਣਾ ਕਰਨ ਦੀ ਲੇਟਿਸ ਐਲਗੋਰਿਥਮ (Lattice Algorithm) ਵਿਧੀ :-

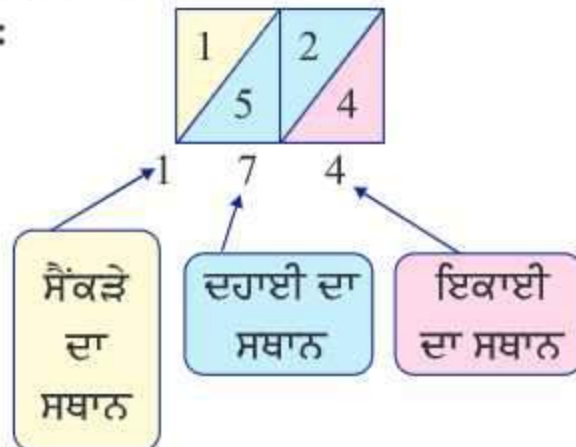
$$58 \times 3$$

ਪਗ 1 : $8 \times 3 =$ ਇਸ ਢੰਗ ਨਾਲ ਲਿਖੋ ।

ਪਗ 2 : $5 \times 3 =$ ਇਸ ਢੰਗ ਨਾਲ ਲਿਖੋ ।

ਪਗ 2 : ਇਕਾਈ ਦਾ ਅੰਕ ਲਿਖੋ = 4, ਦਹਾਈ ਵਾਲੇ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਵਿਕਰਣੀ ਅੰਕਾਂ (ਆਸਮਾਨੀ ਰੰਗ ਵਾਲੇ) ਦੇ ਜੋੜ ਦਾ ਇਕਾਈ ਦਾ ਅੰਕ = $5 + 2 = 7$, ਲਿਖੋ ਸੈਂਕੜੇ ਵਾਲੇ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਵਿਕਰਣੀ ਅੰਕ (ਪੀਲਾ ਰੰਗ) 1 ਲਿਖੋ। ਹੁਣ ਅੰਕ 1, 7, 4 ਆਇਆ ਜਿਸ ਤੋਂ ਕਿ ਸੰਖਿਆ 174 ਬਣਦੀ ਹੈ ਜੋ ਕਿ 58×3 ਦਾ ਗੁਣਨਫਲ ਹੈ ।

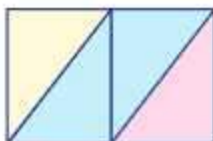
ਪਗ 3 :

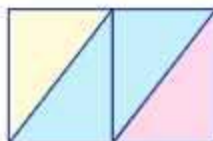
ਆਓ ਕਰੀਏ

$$58 \times 3 = 174$$

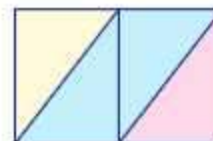
$$24 \times 2$$

$$33 \times 3$$

$$43 \times 5$$

ਉਦੇਸ਼ : ਗੁਣਾ ਦੀ ਸਮਝ ਵਿਕਸਿਤ ਕਰਨਾ

ਸਮੱਗਰੀ : ਤੀਲੀਆਂ

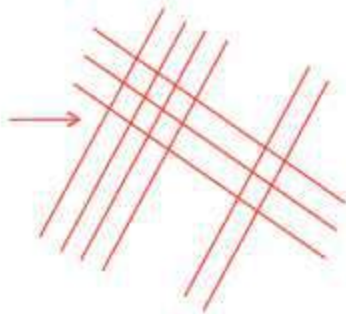
ਵਿਧੀ : 42×3

- (i) ਦਿੱਤੀ ਸੰਖਿਆ ਦੇ ਦਹਾਈ ਅਤੇ ਇਕਾਈ ਅੰਕ ਅਨੁਸਾਰ ਤੀਲੀਆਂ ਰੱਖੋ (ਜਿਸ ਸੰਖਿਆ ਨੂੰ ਗੁਣਾ ਕਰਨਾ ਹੈ)

ਉਦਾਹਰਣ $42 = 4$ ਦਹਾਈਆਂ 2 ਇਕਾਈਆਂ

- (ii) ਹੁਣ ਜਿਸ ਸੰਖਿਆ ਨਾਲ ਗੁਣਾ ਕਰਨਾ ਹੈ ਉਸ ਸੰਖਿਆ ਅਨੁਸਾਰ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਦਾਹਰਣ ਅਨੁਸਾਰ 3 ਤੀਲੀਆਂ ਨੂੰ ਪਹਿਲੀਆਂ ਤੀਲੀਆਂ ਦੇ ਉਪਰ ਦਿਖਾਏ ਅਨੁਸਾਰ ਰੱਖੋ ।

- (ii) ਹੁਣ, ਕਾਟ ਬਿੰਦੂਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਦਹਾਈਆਂ, ਇਕਾਈਆਂ ਵਿੱਚ ਕਰੋ ।

$$12 \text{ ਦਹਾਈਆਂ} \quad 6 \text{ ਇਕਾਈਆਂ} \\ = 126$$

ਅਧਿਆਪਕ ਸੰਕੇਤ :

ਅਧਿਆਪਕ ਸੰਖਿਆ ਬਦਲ-ਬਦਲ ਕੇ ਗੁਣਾ ਦੀ ਸਮਝ ਵਿਕਸਿਤ ਕਰਨ ।

ਵਰਕਸ਼ੀਟ

1. ਮਿਲਾਨ ਕਰੋ :-

4×3	18
3×6	35
5×7	90
9×10	12

2. ਠੀਕ ਜਵਾਬ 'ਤੇ ਚੱਕਰ ਲਗਾਓ :-

(i) $12 \times 3 =$ 39 36 63 (ii) $10 \times 5 =$ 60 40 50

3. ਖਾਲੀ ਥਾਵਾਂ ਭਰੋ :-

(i) $5 + 5 + 5 + 5 + 5 =$ _____ $\times$ _____

(ii) $10 + 10 + 10 + 10 + 10 + 10 + 10 =$ _____ $\times$ _____

4. ਖਾਲੀ ਥਾਵਾਂ ਭਰੋ :-

(i) $0 \times 5 =$ _____

(ii) $4 \times 1 =$ _____

(iii) $3 \times 2 =$ $\times$

5. ਗੁਣਾ ਕਰੋ :-

(i) 25×3

(ii) 42×14

(iii) 70×10

6. ਖਾਲੀ ਥਾਵਾਂ ਭਰੋ :-

(i) $7 \times$ _____ $= 21$

(ii) $4 \times$ _____ $= 16$

(iii) _____ $\times 5 = 20$

7. ਚਾਰ ਦਾ ਪਹਾੜਾ ਲਿਖੋ :-

ਯਾਦ ਰੱਖਣ ਯੋਗ ਗੱਲਾਂ

- ਕਿਸੇ ਵੀ ਸੰਖਿਆ ਨੂੰ 1 ਨਾਲ ਗੁਣਾ ਕਰਨ 'ਤੇ ਉਹੀ ਸੰਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।
- ਕਿਸੇ ਵੀ ਸੰਖਿਆ ਨੂੰ 0 ਨਾਲ ਗੁਣਾ ਕਰਨ 'ਤੇ ਜਵਾਬ 0 ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।
- ਗੁਣਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪ੍ਰਾਪਤ ਜਵਾਬ ਨੂੰ ਗੁਣਨਫਲ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਅਸੀਂ ਜੋ ਸਿੱਖਿਆ

ਗੁਣਾ

2, 3, 4, 5 ਦੀ ਅੰਤਰਾਲ ਗਿਣਤੀ

2, 3, 4, 5 ਅਤੇ 10 ਦਾ ਪਹਾੜਾ

ਇੱਕ ਸੰਖਿਆ ਨੂੰ ਹੀ ਵਾਰ-ਵਾਰ
ਜੋੜਨਾ ਅਤੇ ਗੁਣਾ ਦੇ ਰੂਪ
ਵਿੱਚ ਬਦਲਣਾ

ਗੁਣਾ ਦੇ ਗੁਣ

ਇੱਕ ਅੰਕੀ, ਦੋ ਅੰਕੀ ਅਤੇ ਤਿੰਨ
ਅੰਕੀ ਸੰਖਿਆਵਾਂ ਦੀ ਗੁਣਾ